

odirajoči zakon predložil, je kandidiral za radikale v Sloveniji.

Naravnost vnebovpijoče je povišanje desetka ali prenosnine pri kupnih, dednih in prevzemnih pogodbah. Do leta 1921, ko je bila še naša stranka v vladi, se je plačalo desetka od dednih in prevzemnih pogodb samo 1½% desetka. Ko so stopili v vlado samostojneži in demokrati, se je desetek zvišal na 5%, oziroma na 6%. Po novem predlogu bodo desetek in pristojbine, ki so v zvezi z desetkom, znašale 10%. In pogoji? Desetek se v bodoče (po predlogu finančnega ministra) ne bo več plačeval od svote, za katero je sin prevzel posestvo, ali od svote, za katero je kupljeno posestvo. V bodoče bodo desetek računali od takozvane «prometne» vrednosti. Radi tega bodo morali notarji in odvjetniki v prevzemne ali kupne pogodbe poleg prevzemne svote ali kupnine, postaviti tudi prometno ali prodajno vrednost. Vzemimo slučaj: Oče preda sinu celo imovino za 100.000 dinarjev. A notar ali sodni izvedenci bodo posestvo cenili na 400 tisoč dinarjev. Vsled tega sin ne bo plačal desetka od prevzemne svote, ampak od cenilne svote, t. j. od 400.000 dinarjev. Ako je navadno kmetško posestvo, kje bo vzel denar, da plača okroglo 40.000 (štiridesettisoč) dinarjev desetka? In če se mora izplačati dedščine, prevžitek itd.! Silna odgovornost se naloži ob tej priliki občinam, posebej še županom. Zakonski predlog pravi, da je občinske predstojnik ali njegov namestnik dolžan tekom 10 dni, ko se je sklenila prevzemna ali kupna pogodba, posestvo (imovino) preceniti in takoj poslati okrajnemu sodišču poročilo o cenitvi. Ako bi sodišče smatralo, da je župan predložil neresnično poročilo o cenitvi, kaznuje se ga z globo 500 do 2000 dinarjev! Če pa občinski zastopniki ne bi hoteli izvršiti cenitve in ne v roku od 10 dni, se še posebej kaznujejo z globo od 100 do 500 dinarjev. Naravnost blazno je določilo tega načrta na strani 6, ki pravi, da bodo naknadne cenitve vršile posebne komisije. V tej cenilni komisiji bodo: načelnik finančne oblasti, državni inženjer ter zastopnik občine in prizadeti lastnik. Proti odločitvi te cenilne komisije pa ima lastnik pravico pritožbe tekom 15 dni na generalno direkcijo posrednih davkov v Beogradu (!?). Proti odloku te direkcije ni nobene pritožbe.

In sedaj pride najhujše!

Ako bi gorej imenovana komisija ugotovila, da je razlika v vrednosti, ki je navedena v kupni ali prevzemni pogodbi preko 15%, se prodajalec in kupec (ali predajalec-oče in prevzemnik-sin) kaznujeta še poleg redne prenosnine z dvakratno globo, torej v gornjem slučaju za 80.000 dinarjev. Plačati pa morata tudi vse stroške cenilne komisije. In še ni dovolj! Radikal Stojadinović predlaga, da se prodajalec in kupec kaznujeta glede na višino «prikrile» vrednosti z denarno globo po 100 do 50.000 din.

Mnogokrat se zgodi, da prevzemna ali kupna pogodba ne drži. Vzemimo slučaj, da se nameravana zemljišna razdere. A ker je bila prevzemna pogodba pred notarjem že prej sklenjena, mora se plačati desetek od pogodbe. Isti predpis velja, če se kupna pogodba razdere. Zgodi se marsikaterikrat, da kupec ne dobi posojila. In kljub temu mora plačati desetek. Take določbe menda nima na celim svetu noben zakon.

Taksa se mora plačati v roku od 15 dni, ko se je podpisala pogodba. Kdor v 15 dneh ne plača takse, se kaznujeta kupec in prodajalec skupno (solidarno) z denarno globo v višini trikratne redne takse (stran 7 in 8, pripomba zakonskega predloga). Vzemimo svinčnik v roke in računaj! Če cenilna komisija razsodi, da si prepoceni oddal otroku posest, bodo tebe in tvojega naslednika s temi taksami in globami tako kaznovali, da bosta morala obadva s culico po svetu...

Občine, cerkve, zavodi, ustanove, zadrage in društva bodo morala po tem zakonu plačevati vsako 5. leto (dosedaj vsako 10. leto) od svoje imovine — prometne vrednosti — poseben davek, ki se zove «ekvivalent». Plačali bodo od cenilne vrednosti 0.4% od premičnin ter 0.2% od nepremičnin. Dasiravno so gorej omenjene občine, zavodi itd. plačale leta 1922 za 10 let naprej ta davek, kljub temu bodo morali plačati ta davek zopet s 1. januarjem 1924.

Nadalje se uvede nov davek na gostilniške račune. Strašno povišane so takse za listine obrtnikov, dijakov itd. itd.

Ko se je v finančnem odboru dne 19. julija pričela razprava o tem novem zakonu, koji vsebuje tako grozna bremena, so naši poslanci Pušenjak, Vesenjaj in Žebot skupno z drugimi poslanci opozicije nastopili z vso silo proti temu zakonu. Vlada se je uplašila in drugi dan niti seje ni več sklicala. Kaka bo usoda vladnega predloga, se bo videlo te dni. Naši se bodo borili do zadnjega.

V prihodnjih številkah «Gospodarja» bom nadaljeval z priobčevanjem in kritiko tega zakonskega načrta.

Naši poslanci za izvoz naših vin

(Interpelacija narodnih poslancev dr. Josipa Holčiceja in Antona Sušnika na gg. ministre za poljedelstvo, trgovine in financ.)

Vlada kraljevine SHS je z zakonom o dvanaestih letih za mesec julij, avgust in september 1923 ljudstvu naložila nova velika davčna bremena s 500%no doklado na zemljiški davek in 30%no doklado na druge direktne davke. Ta davčni povišek je proračunjen za Slovenijo v znesku 37.424.550 dinarjev in sicer 6.642.126 din. na raznolike neposredne davke in 30.871.425 D na sam zemljiški davek. Vlada je že tudi narodni skupščini

predložila zelo obsežno in občutno povišanje indirektnih davkov (taks, trošarin, pristojbin), ki je tudi preračunljeno na pol milijarde din.

Vsa ta povišanja bodo najtežje zadela delavske sloje ljudstva in med njimi zlasti kmetijski stan. Ako vlada zahteva od kmetijskega ljudstva v Sloveniji, da mora mesto 6.156.285 din. plačati 30.871.425 din. samo na zemljiškem davku, je njena dolžnost, da ustvari vse potrebne pogoje, da kmet more plačati tako povečano svoto. V tem oziru mora vlada poskrbeti za to, da zamore kmet to, kar je pridelal na njivi in na travniku, kakor tudi živino in pridelano vino po času primernih cenah prodati. Ako bo vlada to svojo bistveno dolžnost kakor doslej tako tudi odslej dosledno zanamajjala, bo kmet v najbližjem času obnemogel pod ogromno težo davkov in plačil ter padel v brezno dolgov.

Smatramo za svojo dolžnost, da g. ministra opozorimo na eno izmed najvažnejših panog našega narodnega gospodarstva: na vinogradništvo. Po izkazu statistike poseduje naša država nad 200.000 ha vinogradov s povprečnim letnim pridelkom približno 4 milijonov hl vina, od katerega se okoli tri četrtine doma porabi, okoli 1 milijon hl v vrednosti najmanj 250 milijonov din. pa preostane za izvoz.

Dolžnost naše vlade bi bila, da ta izvoz na vse načine pospešuje. Poslanci našega kluba smo vlado pri vseh prilikah, ki so bile možne, opozarjali na njene naloge v tem oziru. Zahtevali smo znižanje železniških tarifov za pošiljanje vina, namenjenega za izvoz; oprostitve takega vina od vseh pristojbin; čim hitrejšo odpravo za izvoz namenjenega vina ter v to svrhu poslano prazne posode od strani naših železnic; točno odpravo vinskih transportov in transportov za polnjenje poslane prazne inozemske posode od strani naših carinarnic. Zlasti pa vladi kličemo v spomin naše zahteve, da mora pri vsaki trgovinski pogodbi s sosednimi državami štiti interese domačega vinogradništva ter vpoštevati zahteve naših vinogradnikov.

Pri sklepanju trgovinske pogodbe s Čehoslovasko je vlada storila prvi poizkus, ki pa se je ponesrečil zaradi velike uvozne carine na vino (5 čK = 15 din.) in drugih velikih stroškov. Kot glavni vinski trg za vino iz Slovenije in zlasti iz Slovenskega Stajerskega pride v poštev Avstrijska republika. Na Slovenskem Stajerskem se pridelava v desetletnem poprečju na leto približno 400.000 hl vina, od katerega se kakih 150.000 hl porabi doma, 50.000 hl izvozi v druge pokrajine naše države (zlasti v Ljubljano, Zagreb in Beograd), kakih 200.000 hl pa preostane za izvoz v vrednosti najmanj 50—80 milijonov din. To vino je bilo posebno priljubljeno v alpskih državah sedanje Avstrije in zato je sosedna Avstrija od prirode dani trg za slovenska vina.

Zadnji čas se nadaljuje pogajanja za sklep trgovinske pogodbe med Avstrijo in našo državo. Pri tej priliki naša vlada ne sme pustiti iz vida svojo velevažno dolžnost, da doseže ugodnosti za izvoz naših vin v avstrijsko državo.

Avstrijskemu narodnemu svetu je nedavno bila predložena trgovinska pogodba med Avstrijo in Italijo, na podlagi katere se je carina pri vinih preko 13 stop. znižala na polovico, to je od 60 na 30 zlatih kron. Poleg tega se je ista postavka določila za določen kontingent (50.000 hl vina in 50.000 hl vinskega mošta) iz Tridentske in Julijske pokrajine ne glede na vsebino alkohola.

Te ugodnosti, ki so predvidene za izvoz italijanskih vin v Avstrijo, so velike važnosti tudi za nas, ker sentžermenska mirovna pogodba določa, da ugodnosti, ki jih doseže kaka zavezniška država, veljajo tudi za ostale zaveznike. Tako bi pogoji za izvoz italijanskih vin v Avstrijo veljali tudi za uvoz naših vin v to državo.

Naša vlada bi torej morala pri sklepanju trgovinske pogodbe z Avstrijo zahtevati, da se avstrijska uvozna carina na vino, ki znaša 60 zlatih kron za 100 kg, zniža na 30 zlatih kron pri uvozu boljših vin, za uvoz navadnih namiznih vin pa na 15—12 zlatih kron. Se posebej pa se naj dovoli primeren kontingent vina iz Slovenije brez ozira na vsebino alkohola, ker je tudi pred vojno večina vina šla iz Stajerske v današnjo Avstrijo, ki brez njega sploh ni mogla vnovčiti svojega nižjeavstrijskega pridelka.

Izvoz našega vina v Avstrijo je tačas conditio sine qua non za obstanek vinogradništva v Sloveniji in zato mora vlada pri tolstvarni obravnavi zahtevati, da se dovoli morebitne ugodnosti pri uvozu živil (žita, mesa) iz naše države v Avstrijo in pri uvozu industrijskih produktov iz Avstrije v našo državo le pod pogojem, ako Avstrija kot kompenzacija dovoli primerne ugodnosti pri uvozu našega vina. Pri tem pa bi se ne smelo omejiti na 13%na vina, marveč na 10%na, ker je pri nas primeroma malo takega vina, ki bi imelo toliko odstotkov alkohola.

V zadnjem času je tudi Madžarska sklenila pogodbo s Švico za uvoz mesečnih 50.000 hl vina po znižani uvozni carini. Tudi naša vlada bi lahko dosegla to ugodnost od Švice, če bi kot kompenzacijo za olajšanje uvoza naših živil v Švico zahtevala enake ugodnosti za uvoz našega vina.

Pokazati je treba tudi na sosedno Italijo, ki je za svoje vino ne samo znala pridobiti čehoslovaski in avstrijski trg, marveč je že tudi podvzela nekatere korake za izvoz svojega vina v našo državo. Poslanec Pesante je na italijansko trgovsko in finančno ministrstvo stavil predlog za izvoz 300.000 hl goriškega in istrskega vina v kraljevino SHS z najmanjšimi carinskimi stroški. Svoj predlog skuša Pesante opravičiti s tem, da se je z novimi carinskimi tarifi, ki so stopili v veljavo dne 1. julija t. l., znatno znižala carina za uvoz zvine iz Jugoslavije in se je za nekatere predmete celo povsem ukinila, vsled česar naj bi v kompenzacijo naša vlada

dovolila omenjeni uvoz vina iz Julijske pokrajine. Kaj bi tak uvoz vina iz Italije pomenil za naše vinogradništvo, ni treba še posebej omeniti. Vlada, ki bi kaj takega dovolila, bi sama podpisala smrtno obsodbo našim vinogradništvom. Opasnost pa tudi preti od druge strani. Med vinogradniki na Francoskem je nastalo mogočno gibanje za to, naj Francoska popolnoma prepove uvoz vina iz inozemstva, ker domači pridelek popolnoma zadostuje za potrebe domač. konsuma. Ako se to zgodi, bo dalmatinskim vinom zabranjen uvoz na Francosko, kar bo na škodo ne samo naši izvozni bilanci, marveč celotnemu našemu vinogradništvu.

Vprašamo torej g. ministra:

1. Ali je voljan storiti vse korake za pospešitev izvoza naših vin v inozemstvo ter dovoliti v to svrhu vse primerne in potrebne olajšave?

2. Ali hoče pri sklepanju poedinih trgovinskih pogodb med našo državo in drugimi državami štiti interese našega vinogradništva?

3. Ali je voljan pri sklepanju trgovinske pogodbe med našo državo in avstrijsko republiko zahtevati za izvoz naših vin, zlasti onih iz Slovenije, največje ugodnosti in ta pogoj smatrati kot bistven in neizogiben?

Beograd, dne 21. julija 1923.

Orlovski dan v Soštanju.

Prvič je priredila orlovska mladina dne 22. julija večji javni nastop v našem mestu, a še ta prvi nastop je bil tako lep in veličasten, da si je Orel naenkrat osvojil srca vseh dobrih. Ze dolgočrajne in skrbne priprave so obetale nekaj lepega, a uspeh je presegl vse naše pričakovanje. Pri pripravah se je zlasti pokazala orlovska neustrašenost, saj so domači Orli v največjem naliu v četrtek pod spretnim vodstvom navdušenega podpornega člana g. Novaka iz Družmirja postavili tri velike mlaje (skupno 5, visokost 23 m), dekleta so pa napletla več ko 1000 metrov vencev tako, da so telovadišče in slavnostne prostore spremenile v prelepe vrtove. Vse je nestrno pričakovalo slavnostnega dneva.

Sprejem in pohod na mestni trg.

Ze od ranega jutra so od vseh strani prihajali okrašeni vozovi in pešci, zlasti sta pa oba dopoldanska vlakla pripeljala mogočno četo orlovskih mladine in njenih prijateljev. Na kolodvoru jih je čakal domači odsek in po bratskem pozdravu se je razvil veličasten sprevod v mesto. Na čelu je jezdila domača orlovska konjenica, njim je sledil moški naraščaj nižji in višji (190) za njimi gojenke in mladenke (okrog 70), nato pa rudarska godba iz Trbovelj (31 mož), ki je neumorno igrala. Za godbo je sledilo 5 orlovskih praporov, nato pa člani (120) in članice (116) ter narodne noše iz St. Petra v Sav. dolini. Vsega članstva v kroju je bilo okrog 500, enako število pa ga je bilo v civilnih oblekah. Sprevod so celo pot na trg obsipali s cvetjem in prijazno pozdravljali. Na trgu pa se je že zbrala med tem ogromna množica, ki so jo cenili na 3—4000 ljudi.

Služba božja in zborovanje.

Pri krasno ozaljšanem Marijinem znamenju je imel slovesno pridigo č. g. Munda iz Celja, asistirano sv. mašo pa č. g. dekan Rotner iz Skal. Med sv. mašo je krasno prepeval domači pevski zbor pomnožen s šentandražkim pod vodstvom gospoda organista Vinko Satlerja, vmes pa je dovršeno igrala godba cerkvene skladbe. Prizor na slikovito orlovsko armado zbrano pred Marijinim znamenjem, obkoljeno od neštete množice vernega ljudstva je bil nepopisno lep in ko je pri povzdigovanju se cela ta armada vrgla na kolena pred Bogom in so se zastave pripognile v pozdrav, tedaj se je marsikatero oko zasolžilo in vsi smo čutili, kjer jemlje Orel svojo moč. «Kristus, Ti naš vojvoda», tako je stalo nad altarjem in v živi veri v Kristusa je vir vseh uspehov, ki jih lahko s ponosom kažejo naši Orli.

Takoj po sv. maši se je z državno himno otvorilo zborovanje, ki ga je vodil okrožni predsednik brat Ocvirk. Pozdravili so zborovalce domači župan g. Novak, predsednik odseka Soštanj br. Hrastnik in v imenu delavcev tajnik JSZ tov. Gajšek. V imenu orlovskih podzveze pa je v daljšem govoru utemeljeval pomen Orlovstva g. dr. Hodžar. Vsi govorniki so bili sprejeti z živahnim odobravanjem. Z orlovsko himno se je zaključilo lepo orlovsko zborovanje.

Javna telovadba.

Na okusno in bogato ozaljšanem telovadišču poleg cerkve se je zbralo do 2000 gledalcev, ki so pazljivo sledili vsem vajam. Prvi so nastopili člani (vsled premalega prostora samo 104), ki so po slikovitem rajalnem pohodu prav dobro izvajali letošnje proste vaje. Sledil jim je nižji naraščaj (120), ki so s strunnim izvajanjem izzvali veliko odobravanje. Ugodno so izpadle vaje članic in dovoljno vaje gojenk. Lepe so bile tudi brnske vaje, ki so jih izvajali vaditelji v treh zvezdah in težke vaje višjega naraščaja iz Soštanj, ki je nastopil v lepih novih krojih. Zelo so ugajale tudi s petjem slovenskih narodnih pesmi, ki jih je izvajal zelo dobro krožek od St. Jurja ob Taboru, prav posebno pa zares slikovite vaje mladenk iz Soštanj s cvetnimi loki, ki so prvič nastopili v zelo ljubkih novih krojih. Jako dobro so se tudi posrečile lepe skupine, ki jih je delalo 40 telovadcev srenje Soštanj pod vodstvom srenjskega načelnika brata Lojza Satlerja, ki jih je občinstvo kar v sredi prekinilo z viharim odobravanjem. Višek pa je vsekakor doseglo odobravanje pri orodni telovadbi, pri